

ВІДГУК

офіційного опонента Костікової Ілони Іванівни,
доктора педагогічних наук, професора,
на дисертаційну роботу Лю Мейхуань

«Управління формуванням духовної культури майбутніх учителів
у закладі вищої освіти (на прикладі університетів Китайської Народної
Республіки), подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», галузь знань
«Освіта/Педагогіка»

Актуальність дисертаційної роботи. Педагогічна доцільність дослідження дисертантки обумовлена формуванням духовної культури майбутніх учителів у закладах вищої освіти Китаю в контексті національної складової, де особлива увага приділяється естетичному вихованню. Формування духовної культури майбутніх учителів в Китаї відбувається через розвиток гуманітарного напрямку освіти в межах розвитку музичного мистецтва.

Важливого значення набуває питання підготовки бакалаврів музичного мистецтва в закладах вищої освіти Китаю. У дисертації слушно звернута увага на недостатність розробки означеної проблеми, чітко вказано на ті аспекти, що знайшли своє відображення в сучасних дослідженнях; авторкою визначено власну нішу у науковому просторі. З огляду на це, цілком виправданим видається прагнення дисертантки глибше дослідити окреслену проблему.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною наукового дослідження, яке виконано в межах комплексної теми кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу «Управління формуванням професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах інформаційного полікультурного освітнього простору» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Державний реєстраційний номер 0120U104231, 2020–2023 р.). Тему дисертації затверджено вченою радою Харківського національного

економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 2 від 21.10.2019 р.). Вищезазначене дає підстави для визначення дослідження як актуального та своєчасного.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, стверджень, висновків і подальших рекомендацій, які сформульовано в дисертації, є високою й базується на аналізі достатньої кількості наукових джерел за даною проблемою, як національних, так і закордонних, скоординованій постановці мети й завдань дисертації, логічному науковому апараті, використанні сучасних методів наукового дослідження, критичному аналізі отриманих результатів, формулюванні отриманих власних висновків.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується: чіткістю наукового апарату дослідження (мети, завдань, об'єкту, предмету); поєднанням відповідних загальнонаукових методів дослідження; широкою джерельною базою (235 найменувань), аналізом нормативних документів; ґрунтовним аналізом стану наукової розробки проблеми дослідження. Для дисертації характерні аналітичні методи. Авторка уважно та неупереджено аналізує, розмірковує над даними, цифрами, фактами дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що вперше створено та теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель управління формуванням духовної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва в закладі вищої освіти (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки), визначено технологію її застосування.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дослідження можна застосовувати у практичній діяльності. Авторкою пропонувано результати дослідження, що зможуть бути використані педагогами, яких цікавлять сучасні підходи до музично-педагогічної діяльності викладача музичного мистецтва як орієнтир удосконалення

професійної підготовки та формування духовної культури студентів. Також авторкою пропонуються власні методичні рекомендації. Практична цінність підготовлених матеріалів підтверджується їх впровадженням в освітній процес Сичуаньського коледжу мистецтв і наук (протокол засідання від 2023.05.23) та Сичуаньського університету мистецтв і науки (протокол засідання від 2023.05.23, довідка № 20230510).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

За темою дисертаційної роботи вийшло друком 16 наукових праць (з них 5 – одноосібні), із них: 4 статті опубліковано в провідних наукових фахових виданнях України категорії Б, 3 – статті в періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу (Республіка Польща), 9 тез доповідей у матеріалах наукових конференцій. Цілком належним, на наш погляд, є рівень повноти викладу авторкою основних положень, результатів і висновків дисертації в наукових періодичних фахових виданнях України.

Характеристика основних положень роботи. В дисертації у першому розділі авторкою визначено теоретичні аспекти формування духовних цінностей та духовної культури, особливості формування духовної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладі вищої освіти, принципи інтеграції в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в університетах КНР. У розділі окреслено стан вивчення досліджуваної проблематики, визначено основні напрями її розробки у науковому дискурсі.

У другому розділі дисертації науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, розроблено структурно-функціональну модель управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва на прикладі університетів КНР, застосовано відповідний інструментарій визначення ефективності впровадження моделі управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва на прикладі університетів КНР.

У третьому розділі перевірено ефективність моделі управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва КНР, дана оцінка та узагальнення впровадження моделі управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, пропоновано методичні рекомендації для застосування моделі управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва.

На наш погляд, в цілому в роботі, особливого значення у першому розділі набуває намагання авторки проаналізувати особливості формування духовної культури через специфіку професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у Китаї, аналіз праць різних дослідників з формування ідеї культурно-естетичного саморозуміння.

Значущість роботи, що рецензується, підсилюється з'ясуванням того, як інтерпретується поняття духовної культури в КНР через естетичну освіту, виховання, гуманістичне вдосконалення, також аналізується їх взаємозв'язок у думках та ідеях східних і західних вчених. Формуючи принципи розбудови професійної компетентності вчителів музичного мистецтва в університетах КНР, детально проаналізовано складові різноманітних здібностей. Дотичною є порівняльна характеристика фрагментів навчальних програми підготовки вчителів музичного мистецтва в КНР з наявними інтеграційними зв'язками.

Заслугує, на наш погляд, особливого схвалення у другому розділі роботи критичний аналіз навчальних програм традиційного навчання та навчання з поглибленим вивченням фахового предмета, упровадження нових ефективних методів та форм навчання. Це свідчить про ще й досі традиційний у Китаї підхід до використання різних навчальних матеріалів для навчання техніці опанування навичками музичного мистецтва, тобто увага більше приділяється репродуктивному навчання музичних навичок, а не творчому. Саме ця прогалина сприяє розвитку варіативних курсів навчальних дисциплін музичного мистецтва.

Як позитивний момент необхідно відзначити, що авторка розглядає серед організаційно-педагогічних умов урахування якості освіти в КНР, хоча

це доволі широке поняття. Воно враховує філософію системи забезпечення якості освіти з опорою на студентоцентровану освіту, орієнтовану на результат і постійне покращення якості. Схвальним є окреслення стандарту системи забезпечення якості освіти в Китаї на п'ятьох рівнях: «Придатний для навчання»; «Відповідь на запити громадськості»; «Учитель та освітньо-ресурсне забезпечення»; «Ефективність системи забезпечення якості»; «Задоволеність студентів і роботодавців». Важливим є врахування методики та технології забезпечення якості китайської освіти, оцінювання та регулярний моніторинг.

Важливим у роботі є критичне ставлення авторки до деяких проблем з формування духовної культури: відсутність альтернативних навчально-методичних матеріалів; наявність адміністративних та програмних обмежень; існування психолого-педагогічних бар'єрів та перешкод для спілкування студентів та викладачів.

Є всі підстави вважати, що у роботі цілком слушно здійснено розробку, теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку структурно-функціональної моделі управління формуванням духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Заслуговує на увагу інструментарій визначення ефективності впровадження моделі – визначення мети, параметрів та критеріїв вимірювання, субмоделі, педагогічний моніторинг. До інструментів вимірників чи дидактичних засобів авторка відносить тестування, практичні завдання, проекти, описові або аналітичні звіти тощо.

Заслуговує, на наш погляд, особливого схвалення у третьому розділі роботи різноманітний підхід до здійснення експериментальної перевірки впровадження моделі, який враховує, наприклад, метод Дельфі, брейнштормінгу, метод експертної оцінки тощо.

На нашу думку, цікавими є опис існуючої ще й досі в КНР домінуючої ієрархії партійного підпорядкування: існування партійного комітету, відділу пропаганди та організаційного відділу, які відповідають за ідеологічну

роботу в закладі вищої освіти. Так, для формування естетичного виховання пропонуються альтернативні програми, наприклад, «Інтернет+», «Мобільного естетичного підходу» на базі китайської національної стратегії «Інтернет+Освіта».

Проте, попри велику та чималу потужну аналітичну роботу, до дисертації є певні зауваження і побажання.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації:

1. У вступі роботи щодо ступеня наукової розробки проблеми перераховується прізвища українських дослідників, проте посилань на їх роботи немає, також у вступі відсутні прізвища китайських вчених, що посилює роботу, а означений термін «духовна культура майбутніх учителів у закладі вищої освіти» вартувало б дати із врахуванням специфіки китайської освіти.

2. У першому розділі роботи пропонується аналіз праць учених України та інших закордонних країн щодо формування професійної компетентності вчителя музичного мистецтва, проте відсутній аналіз праць китайських вчених, а саме це й посилює специфіку дослідження.

3. У другому розділі дисертаційного дослідження організаційно-педагогічні умови визначаються як даність, проте було б краще описати підґрунтя їх визначення, наприклад, через пілотажне дослідження, аналіз праць попередників, авторський досвід тощо. Визначена друга умова щодо наявності умінь та навичок у викладачів, на наш погляд, є доволі суперечливою, адже якщо у викладачів немає професійної компетентності, то вони й не можуть викладати у студентів. Також спірним в контексті теми дослідження є оцінювання професійної діяльності самого викладача (таблиця 2.6) і всієї кафедри (таблиця 2.7, 2.8). А остання умова – забезпечення якості освітнього процесу – занадто широка і доволі складна для перевірки у межах одного дисертаційного дослідження.

4. У третьому розділі дисертації, на жаль, відсутній перелік дисциплін, на яких проводився експеримент, а заявлені анкети відсутні у

додатках, також вартувало б дати приклади завдань, вправ, проведених заходів тощо, також відсутні посилання на пропоновані додатки. До того ж заявлена як експериментальна робота дисертація містить опис експериментальної перевірки моделі у 3.2. (с.137-159) всього на 13 сторінках, також у роботі, на наш погляд, замало аутентичних китайських джерел (лише 25 – у роботі, і 15 у додатках).

5. У запропонованих наприкінці роботи методичних рекомендаціях, на наш погляд, з формування духовної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва зазначено алгоритм діяльності, розроблений Г. Єльніковою, з розподілом тижня на конкретні види діяльності. Проте, на нашу думку, цей алгоритм (з понеділка по п'ятницю) дотичний до школи, а не для університету. Так саме, як і, наприклад, показник естетичного задоволення студентів (таблиця А.10), що відображає шкільну пісню, шкільний значок, історію школи, є більш дотичним до школи, а не до університету.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер, не зменшують загальної позитивної оцінки й теоретичної, наукової цінності виконаної роботи, яка є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Лю Мейхуань «Управління формуванням духовної культури майбутніх учителів у закладі вищої освіти (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки)», за своїм змістом відповідає спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Дисертація має значущість для сучасної освіти і науки, практики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Робота виконана на високому науково-методологічному і теоретичному рівні. За актуальністю, науковою новизною, вірогідністю та практичною цінністю, змістом, завершеністю дисертація відповідає сучасним вимогам.

Робота є завершеною працею, в ній отримано нові обґрунтовані результати. Усе це дає підстави дійти висновку про те, що представлена на захист дисертація Лю Мейхуань «Управління формуванням духовної культури майбутніх учителів у закладі вищої освіти (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки)» відповідає вимогам до дисертацій, порядку присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами, внесеними згідно Наказу МОН України від 31.05.2019 р. №759) і Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 341), а її авторка – Лю Мейхуань – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», галузь знань «Освіта/Педагогіка».

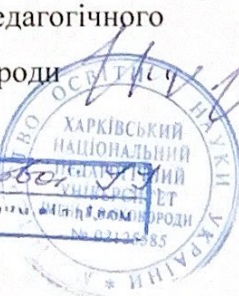
Опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і практики англійської мови
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Ілона КОСТІКОВА

Підпис тов. *Костикова*
засвідчується зав. загальною канцелярією

30.01.2024

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: КОСТІКОВА ІЛОНА ІВАНІВНА 2678021286;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2678021286;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F0400000016D3B01F4A4AE04;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 17:58 30.01.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 17:58 30.01.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)